

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yehezkel

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

חכ לאקזחי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9132

דיא טיעפֿע דער פֿלוטהען, דיין האַנדעל אונד ריינע גאַנצע פֿאַלקסמענגע אין דיר, ווערדן מיט דיר הונאב שטירע צען. (לה) אַללע אינוועלכע וואָהנער ווערדען זיך ענטועט צען איבער דיר, איהרע קעניגע ווערדען פֿאַן שויער ער גריפֿען, איהר אַנגעזיכט בעכט. (לו) אונד דיא קויפֿליי טע אונטר דען פֿעלקערן ווער דען שפּאַטטענר דיר צורופֿען: וועלך איין שרעקבילד ביזט דוא געוואָרדען!! — אונד דאַן — שווינדעסט דוא אויף אינמער דאַהין! — כח (ה) דעם עוויגען וואָרט וואָרד מיר, וויא פֿאַלגט: (ג) עררענוואָהן! זאַ געדעם רעגענטען פֿאַן צור: זאַ שפּריכט דער הערר, דער אַללמעכטיגע: ווייל דוא זאַ

מערבך וכל קהלך בתוכך נפלו: (לה) כל ישרי האיים שממו עליך ומליהם שיערו שער רעמו פנים: (לו) סחרים בעמים שרקו עליך בלהות היות ואינך עד עורם:

כח (א) ניהי דבר יהוה אלי לאמר: (ב) בן אדם אמר לנגיד צר כה אמר ו אדני יהוה יען גבה לבך ותאמר אל אני מושב אלהים ישבתי בלב ימים ואתה אדם ולא אל ותהן לבך בלב אלהים: (ג) הנה חכם אחה

האָללמעכטיגע: ווייל דוא זאַ האָללמעכטיגע: אונד שפּריכט: איך בין איין אַללמעכטיגע, האָבע מיינען געטטערזיטן מיטטען אין דען מעערען, וואָ דוא דאַך איין מענשנור אונד קיינע אַללמעכט ביזט, דעננאָך היעלטעכט ריינען גייסט דוא דעם גייסטע דער גאַטטהייט גלייך: (ג) ווייל פֿער

ר ש י

(לה) רעמו פנים. זעמו פנים וכן בעבור הרעימה (ע"א ח') וכן כל תלונה תורעמתא: (לו) שרקו. שונליר נלע"ז כך שרקין על דבר שחלף והלך לו:

כח (ב) מושב אלהים. עשה לו באויר על היס כמונין כמין ז' רקיעים וישב לו על העליון: (ג) הנה חכם אתה מדניאל. דניאל בא נ"ג לעשותו חלוה ולדניאל סגיד ומנחה וניחוסין אמר

ב א ו ר

סכנה דומה נפשי (תהלים ל"ד י"ז) (רד"ק). (לה) רעמו פנים, זעמו פנים, וכן בעבור הרעימה (ע"א ח' ו'), וכן כל תלונה תורעמתא (רש"י). (לו) שרקו עליך, בדרך נקמה, כמו שרקו ויניעו ראשם (איכה ב' ט"ו), כי כל הימים אשר כור עמדה על תלה גם המסחר היה בתוכה ולשוא היתה קנאתם, אבל עתה אשר אשר נמננה, המסחר ינוא אליהם, ובדרך הזה שמתו גם יושבי לור על חורבן ירושלים (לעיל כ"ו ב').

כח (ב) אל אני, כלומר גבור וחזק, כמו: הנו לה' בני אלים (תהלים כ"ט א'). מושב אלהים, על שהימים מקיפים אותי, ומקומי מקום חזק ומי יכול לגעת בי, כמו אלהים היושב נשמים, (רד"ק). ואתה אדם, כלומר, חלש ואשר אדם לעמת אל. (ג) הנה, הפסוק הזה ופסוק ד' וה' נמשכים אל פסוק ו', וכוללים כל הדברים אשר לור דמה בלכנה. האמר

אתה מדנאל כל-סתום לא
 עממוק: (ד) בחכמתך ובתבונתך
 עשית לך היל נתעש זהב וכסף
 באוצרותיה: (ה) ברב חכמתך
 ברכלתך הרבית חילך ויגבה
 לבבך בחיך: (ו) לכן כה אמר
 אדני יהוה יען תתך את לבבך
 בלב אלהים: (ז) לכן הנני מביא
 עליך זרים עריצי גוים והריקו
 חרבותם עלייפי חכמתך וחללו
 יפעתך: (ח) לשחת יורדוך
 ומתה ממותי חלל בלב ימים:
 (ט) האמר האמר אלהים אני
 לפני הרגה ואתה אדם ולא-אל
 ביד מחללך: (י) מותי ערלים

חמוח

תרגום אשכנזי פג

פערנער הוא דרך וויזער דיני-
 קעסטאלס דניאל, אלס ווי-
 רע אללעס פערבארגענע דיר
 אונפערהאלען, (ד) אלס העט-
 טעסט בלאס דורך דינע ווייז-
 הייט אונד דורך דינע פער-
 ננפט הוא דיעזע מאכט ער-
 לאנגט, אונד גאלד אונד זיל-
 בער אין דינע שאטעקאמ-
 מערווינגעזאממעלט, (ה) אלס
 העטטעסט דורך דינע גראפע
 ווייזהייט אינד דורך דינען האג-
 דעלסגייסט הוא דיין פערמע-
 גען פערמעהרט: זא ערהאב
 זיך איבערמיטהיג דיין הערץ
 אב דינער מאכט; (ו) דארום
 שפריכט אלוז דער הערר,
 דער אללמעכטיגע: ווייל הוא
 דינען גייסט דעם גייסטע דעם
 אללמעכטיגן גלייכשטעללסט,
 (ז) דארום ווייל איך פערעמדע
 ברינגען איבער דך, דיאמעכ-
 טינסטען דער פאלקער, דיא
 איהרע שווערדטער ציקקען
 ווידער דינע שענהייט, (ח) דיא

וועק) דינער ווייזהייט, אונד דינען גלאנג צערשטארען ווערדען; (ח) אינו פערדער-
 בען שטירצען זיא דך, דאס הוא מיטטען אין דען מעערען דאיהינשטירבסט, דען טאד
 אינעם ערמארדעטען. (ט) ווירסט הוא אויך פאר דינען ווירגען זאנען קאנען: איך
 בין איין אללמעכטיגער? — דאדואדאך אין דער האנד (יענער) דיא דך טערטען, איין
 מענש נור אונד קיינע אללמאכט כוזט; (י) דען טאד פערשטאקטער זינדער זאללסט
 הוא

ר ש י

אמר לנסכא ליה ולא קביל עליה ואתה עושה עמך אלוה: כל סיוס לא עממוק. לא
 עמוס ממך קתורין הס שמקתורין כלו' שזא חכס אתה כדניאל ש' בו כל הו לא חכס לך
 (דניאל ו'): (ד) עשית לך חיל. קנית לך נכסין: ומעש זהב וכסף. וכנשאח: (ז) והריקו חרבותם.
 במשמעו. ומדרש אגדה משכב זכור שנבעל כנשים ג' עשו עלמס אלוה ונבעלו כנשי' יואש בן
 אחוזה שנא' (ד"ה ב' כ"ד) ואת יואש עשו שפטים ומירס ונ"כ: יפעתך. הופעתך ל' תואר
 פנים. והמדרש דורשו יופי עתך: (ט) מחללך. כמו סורגך:

ב א ו ר

(ט) האמר האמר, מוסב גם על ביד מחלליך, כלומר, האמר האמר גם אל א כ"י, עת
 חסול ביד מחלליך. (י) מותי ערלים חמוח, מחורפים ומתועבים (דברי חכס בן זאב)
 [נא"ה שרש ער ל]; ויומתן מרגס, ממת רשיעין תמות, וכן סירש בד"ק, ערלי לב, כי

הוא שטערבען דורך דיא האנד
דער פֿרעמדען; דען זאָ האַ-
בע איד עם אויסגעשפּראַכען,
שפּריכט דער הערר, דער
עוויגע. — (יא) ערנער וואַרד
סיר דעם עוויגען וואַרט, וויא
פֿאַלגט: (יב) ערדענוואָהן! ער-
העכע איין קלאַגעליעד איבער
דען קעניג פֿאַן צור, זאָגע
איהם: זאָ שפּריכט דער הערר,
דער עוויגע: הוא ויעגעל דער
פֿאַללקאָממענהייט, פֿיללע
דער וויזיהייט, אונד אינבענריף
דער שאַנהייט! (יג) אין איי-
נעם ערן אים געטטליכען גאָר-
טען וואַרסט דוא, דיין געמאָך
שומערטע פֿאַן עדעלשטייגען,
פֿאַן אדם, פּטרה, יהלם,
חרשיש, שהם, ישפה, ספיר,

תָּמוֹת בְּיַד-זָרִים כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה: (יא) וַיְהִי דְבַר-
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (יב) בֶּן-אָדָם
שָׂא קִינָה עַל-מֶלֶךְ צוֹר וְאָמַרְתָּ
לוֹ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה אֲתָה
חֹתֶם תְּכַנִּית מְלֹא חֲכָמָה וְכָלִיל
יָפִי: (יג) בְּעֵדֶן גִּן-אֱלֹהִים הָיִיתָ
כָּל-אֶבֶן יְקָרָה מְסֻכָּחָה אָדָם
פְּטָרָה וַיְהִלֶם חֲרָשִׁישׁ שֶׁהֶם
וַיִּשְׁפֹּה סִפִּיר נֶפֶךְ וּבִרְקַת וּזְהָב
מְלֹאכֶת תְּפִיף וּנְקֻבִיף בְּךָ בְּיוֹם

הבראך
נפך, ברקת, אונד פֿאַן גאַלד; פּויקען אונד בלאַזעאינסטרומענטע ערטאַנטען דיר בייא
דיי

ר ש י

(יב) אתה חותם תכנית וגו'. אתה הוא מלא חכמה לחמו' ולטנוע כל חכמית וזורה חכמית פיינטו' רח
בלע"ז: (יג) בעדן גן אלהים וגו'. בסני טבון וחפנוקין את מחסוק כאלו בעדן גינחא דה' את שכי כל
עומרא גינחא ויקרא מתיסה לך כל חכמית טבין מסדון על לבושך: מסוכתך. מופתך ל"ח לנושי כסויך:
מלאכת מופיך ונקניך בך. אע"פ שנתתי לך הכבוד הזה יודע הייתי שתחגא ועשיתי בך
מלאכת

ב א ר

כל ערלים דיחזקאל ודפֿלֿשתיים עד"ז, (ראה ראיותיו שם). (יב) אחה חוחם חכמית, משלים
התכנית, כי כלו שלם בך, וחכמית שם בשקל גפרית, כי תי"ו שרשית, וכן ומדדו את
תכנית, פירוש חוכן כל החכמות והכבוד והעשר, (רד"ק). וגרסה כי כל הפסוקים האלה עד
ט"ז יספרו כל הסגולות ופרשת גדולתו, אשר התברך בלבו ויזר החליקס לשונו, כלומר:
אתה אשר תדמה כי חותם תכנית אתה, ואשר נשאת את לבבך על כל שניות חמדה אשר היו
לך, ואשר אמרת בלבבך משיח אלהים אנכי לא יחונה עלי כל רע, אלהי אשר נסנתי בהר
קדשי המה' ישמוני ויסכנוני בכאבני אש; אחרי אשר מלאה חמם ותחטא, אתה חסול ואשלבתיך
על ארץ לפני מלכים. (יג) בעדן, מ"י בסני טוב ומפניקין את מחסוק כאלו בעדן גנתו
דה' את שרי, ויפה חרגם, כי ארץ פֿענילני' איננה שמה ב"כ, וע"ז יעיד גם כל הפסוק,
כי רק ארץ נחלי מים כלה משקה יקרא גן ה' (בראשית י"ג י'), ולא ארץ אשר אין קנה
לאולרותיה. מסכתך, נדך והוא ע"ד הפלגה כאלו נדר ביתו היה מאנן יקרה, (רד"ק).
אדם וגו' וברקת, כלם שמות חכמים יקרות. ונקביך, הם כלי הנוגון העשויים נקבים נקנים, (הנ"ל).
ביום, כמו לעת ע"ד כי ביום אנלך ממנו מות תמות (בראשית ב' י"ז). הבראך, נהפעיל והוא
לשון פיעוס ואכילה שמה, כמו להבריאתם מוחשיית כל מנקה (ש"ס ב' כ"ט), ומוסב על
השרים

יחזקאל כח

הַבְּרָאָה בּוֹנְנֵנוּ: (יד) אֶת־כְּרוֹב
מִמִּשְׁחַ הַסּוּכָה וּנְתַתִּיךָ בְּהַר
קָדֵשׁ אֱלֹהִים הָיִיתָ בְּתוֹךְ אֲבְנֵי־
אֵשׁ הַתְּהַלַּכְתָּ: (טו) תָּמִים אָתָּה
בְּדַרְכֶיךָ מִיּוֹם הַבְּרָאָה עַד־נִמְצְאָה
עוֹלָתְךָ בָּךְ: (טז) בָּרַב רַכְלֶתְךָ
מָלְאוּ תוֹכְךָ חֲמָס וְהַחֲטָא וְאַחֲלַלְךָ
מִהַר אֱלֹהִים וְאַבְדָּךָ כְּרוֹב
הַסּוּכָה מִתּוֹךְ אֲבְנֵי־אֵשׁ:

תרגום אשכנזי פד

דיינעם גאסטמאחלע; (יד) דוא
געוואלכטער (דחטעסט דוך)
איין שיטצענדער כרוב, אלס
העטטע אויף דען הייליגען
בערג איך דוך געזעצט, איין
גאטט ווארסט דוא וואן דיינען
ווחהנע) אונטער פיייעריגען
שטייגען וואנדעלטעסט דוא.
(טו) מאקעללאז שיענסט דוא
אין דיינעם וואנדעל פאם טאג
גע דיינער געבורט, ביז דוא
אונטערעכטיגקייט אין דיר
ענטדעקט ווארד. (טז) דורך
דיינען גראסען פערקעהר הייט
טע געוואלטטהאט זיך אין דיר,
אונד דוא זינדיגטעסט; איך שטירצע דוך הינאכ פאן דער האהע דיינער (פערוויינטען)
געטטליכקייט, אונד פערניכטע דוך שיטצענדען כרוב אויס דער מיטטע דער פיייעריגען
שטיינע

גבה

ר ש י

מלאכת תופים ונקבים המוליאין רוח בקול זמר בחוף ונס הי' לך להכניון: (יד) את כרוב
ממשח הסוכה. את עוף מדה כלומר העוף הגדול הסוכך נכנסיו סך רב כלומר מושל ממשל
רב. ממשח לזון גדול כמו אנשי מדות (במדבר י"ד) דמתרגמיון גבוי דמשחן: ונתתיך בהר
קודש אלהים היית. ונתתי לך מקום לקנות לך שם בננין הר קדשי שסייעת את שלמה בעלי
ארויס: בתוך אבני אש התהלכת. קנית לך זכרון עם מלכי ישראל שהם כמלאכי השדת:
(טו) נמנח עולתה בך. באמרך אל אני: (טז) מלו. כמו מלאו: ואחללך מהר אלהים.
גרמת שאחפה אותך שלא תדק עוד בננין בימי: ואבדך. כמו ואבדך: מתוך אבני אש.
שלא תטול חלק עם הכדוקים. ורבותינו במ"א דרשו הענין הזה באלם הראשון וב"א הנביא
לחירם מה נתגלית בריקיעך שאל בנן עדן היית כמו שהיה אלם הראשון. כל און יקרה וגו'
כי כל המופות האלה עשיתי לאלם הראשון ופחות' שכולן וכן שהיא מנוייה אחרון. מלאכת
תופים וגו' בזאת השויתוך לו ולא באחרת וכן נסתכלתי ונחלתי תופים ונקבים באלם הראשון.
את כרוב ממשח וגו' שאל אחת כאותו כרוב שהיה גדול כממשח הסוכך כולו מקהה השמים
ועד

ב א ו ר

השרים והשרות אשר נגנו לעת משתה. (יד) כרוב, באור הכתוב ע"ס פשוטו כן הוא, את ממשח (דמיתוך)
כרוב הסוכך, ובאלהים התהלכת בתוך אבני אש, וכמו שמתורגס. ונראה שענין כרוב לא היה ידוע רק
בין ישראל, אבל הי' דמיון ישן נושן בכל הארצות האלה, באשר יעידו ע"ז ספור הכרובי' אשר שם הי' לשמור
את דרך עץ החיים והגדת סופרי קורות העמים, כי גם למזרים היו גורות באלה. ומלך
לור בראותו כי הכלית בכל דרכיו, אמר בלבו: אני משיח הי' בכרוב הנשלח מאת הי' לסכך
בנפיו כל המוסים נס. בהר קדיש, ידוע כי מזודות הערים (אשר נהס ישנו לרוב המלכים
בימים ההם) בנויות על הרים, ואולי נקרא על כן מקום מושבו הר קדש, ע"ד: מקדש מלך
הוא (עמוס ז' י"ג), כי השם קדש כידוע נופל על כל דבר מובדל מכל באשר נועד לדבר
מה. בתוך אבני אש, תחסר כ"ף הדמיון כבתוך, וענינו, אמרת בלבךך כמו שאי אפשר
ללכת על עיר אשר אבניה אש, כן אי אפשר ללכוד את המזודה (הר קדש) אשר ישב שם.
(טו) עד, השך הכתוב כך הוא: מיום הנראך חמים היית, עד אשר נמלא עולתה בך,
ועל דרך זה מתורגס אשכנזית. (טז) מלו, כמו מלאו. ואחללך, מלאון ביד מחללך
לעיל

(יז) גְּבִיחַ לִבָּהּ בְּיַסְפִּיהָ שְׂחַת חֲכַמְתָּהּ
 עַל-יַפְעַתָּהּ עַל-אֶרֶץ הַשְּׁלֵכְתִּיהָ
 לְפָנַי מַלְכִים נִתְחַתֶּיךָ לְרֵאוֹה בְּךָ:
 (יח) מֶרֶב עֲוֹנֶיךָ בְּעוֹל רַכְלַתְךָ
 חִלְלַת מִקְדָּשִׁיךָ וְאַוְצֵא-אֵת
 מִתּוֹכָהּ הִיא אֲכַלְתָּהּ וְאַתָּנָה
 לְאַפְרַיִם עַל-הָאָרֶץ לְעֵינַי כָּל-
 רֵאִיָּה: (יט) כָּל-יֹדְעֶיךָ בְּעַמִּים
 שָׁמְמוּ עֲלֶיךָ בַּלְהוֹת הַיִּת וְאִינָהּ
 עַד-עוֹלָם: (כ) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה
 אֵלַי לֵאמֹר: (כא) בֶּן-אָדָם שִׁים
 פָּנֶיךָ אֶל-צִידוֹן וְהִנְבֵּא עֲלֶיהָ:
 (כב) וְאָמַרְתָּ כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
 הַנְּבִי עֲלֶיךָ צִידוֹן וְנִכְבְּדַתִּי
 בְּתוֹכָהּ וַיֵּדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה

שמינע. (יז) אָב דיינער שענע
 הייט ערהאָב איבערמ טהיג זיך
 דין הערץ, אָב דיינעם
 גלאַנצעס פֿערניכטעטעסט דוא
 דיינע וויזוהייט; דאַרום שטיר-
 צע איך צו באַרען דיך, אונד
 שטעללעך דיך דען קעניגען הין
 צור שווא. (יח) דורך דיינער
 זינדען מענגע אין דיינעם אונד
 רעכטעסטיגען האַנדעל, ענט-
 ווירדיגטעסט דוא דיינערעווי-
 דענצ-שטערמע; דאַרום לאַס-
 סע איך פֿיער אויסברעכען
 אויס דיינער מיטטע, דאַס דיך
 פֿערצעהרט, אונד ווערפֿע
 אַלס אַשע אויף דיא ערדע דיך
 פֿאַרדען אויגען אַללער, דיא
 דיך זעהען. (יט) אַללע אונטער
 דען פֿעלקערן, דיא דיך קענ-
 נען, ווערדען זיך ענטזעטצען
 איבער דיך, אין שרעקבילד
 ווירסט דוא ווערדען, אונד דאַן
 ווירסט דוא פֿערשווינדען אויף
 אימטער — (כ) פֿערנער וואַרד
 מיר דעס עוויגען וואַרט, וויא
 פֿאַלגט: (כא) עררענוואָהן!

בעשוהי

ווענדע דיין אַנגעזיכט געגען צידון, אונד וויזואַנע דאַרויף, (כב) פֿערקידע: זאָ שפּריכט
 דער הער, דער אַללמעכטיגע: איך פֿערהענגע איבער דיך, צידון: מיין נאַמע זאָלל
 פֿערהעררליכט ווערדען אין דיינער מיטטע! זיא זאָללען ערקעננען, דאַס איך דער עווי-
 גע

ר ש י

ועד קלם השמים ושםא נתחך להיות כהררי קודש כאשר נחתי לו: (יז) שמת חכמהך על
 יפעתך. שנתגאית ביפעתך: לראוה כך. להסתכל בנושחך. לראוה כמו לראייה: (יח) חללת
 מקדשיך. קדושתך: אשמתוכך. דברי גאוס שילאו מפיך לאמר אל אני. ל"א כתרנומו ואיימי
 עממיא דפקיפין כאשחא משובי זדונך: (יט) שממו. חמהו:

ונפלל

ב א ו ר

(לעיל פסוק ע'). (יז) לראוה כך, ת"י לאסתכלא כך, והוא מקור שלם מן המל בתמונת
 ל' הפעל בוי"ו נחשת, ומשקלו: לחהכב את ה' אלהיך, (כד"ק). (יח) חללת מקדשיך, ארמונה,
 כמו מקדש מלך, (כ"ל). (כב) ונכבדתי בחוכך, ע"ד: ואנבדה נפכעה, כי מחוך אשר ירחו
 כח ה' ומאשאלמו נקמזו בה, ינירו וידעו כי אכנע אלהים הוא, ויפנו לו כבוד, וכן ונקדשתי
 נב

בַּעֲשׂוֹתַי בָּהֶם שִׁפְטִים וְנִקְדַּשְׁתִּי
 בָּהֶם: (כג) וְשַׁלַּחְתִּי בָּהֶם דְּבַר וְדַם
 בַּחֲצוֹתֶיהָ וְנִפְלַל חֶלֶל בַּתּוֹכָהּ
 בַּחֲרַב עָלֶיהָ מִסָּבִיב וַיֵּדְעוּ כִּי
 אֲנִי יְהוָה: (כד) וְלֹא־יְהִי עוֹד
 לְבֵית יִשְׂרָאֵל סֵלֹן מִמַּאִיר וְקוֹץ
 מִכָּאֵב מִכֹּל סָבִיבָתֶם הַשָּׂאטִים
 אוֹתָם וַיֵּדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוָה:
 (כה) כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה בְּקִבְצִי
 אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים
 אֲשֶׁר נִפְצוּ בָּם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָּם
 לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וַיֵּשְׁבוּ עַל־אֲדָמָתָם
 אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לִיעֶקֶב:
 (כו) וַיֵּשְׁבוּ עָלֶיהָ לְבֵטָח וּבָנוּ
 בָתִּים וְנִטְעוּ כַרְמִים וַיֵּשְׁבוּ

גע כז, ווען איד שטראפֿנען.
 ריכטע אן איהר (דער טטירט)
 אויסאיבע, אונד אין איהר גע=
 הייליגעט ווערדע. (כג) איד זענ=
 דע פעסט איבער זיא אונד
 בלוט אין איהרע שטראססען,
 ערשלאגען זאלל אללעס הוי=
 פאללען אין איהרער מיטטע,
 ווען דאז שווערדט זיא אומ=
 קרייזט; דאמיט זיא ערקענע=
 גען, דאס איד דער עוויגעכין.
 (כד) פֿיר דאז הויז ישראל זאלל
 קיין פֿערוואונדערדער שטא=
 כעל אונד קיין שטעכענדער
 דאָרן מעהר זיין, אונטער אל=
 לען דיא זיא אומגעבען אונד
 זיא פֿעראכטען, דאמיט זיא
 ערקענגען, דאס איד דער
 הערר, דער אללמעכטיגעכין.
 (כה) זא שפּריכט דער הערר,
 דער אללמעכטיגע: ווען איד
 איינזאממעלן ווערדע דאז הויז
 ישראל אויס דען פֿעלקערן,
 אונטער וועלכען זיא צער=
 שטרייעט זינד, ווערדע איד
 לכסח

דורך זיא אין דען אויגען דער פֿעלקער געהייליגט ווערדען; אונד זיא ווערדען וויערער
 וואָהגען אין דעם לאַנדע, דאז איד מיינעם דיענער יעקב איינגעגעבען. (כו) פֿאלל זיכער=
 היים זאללען זיא דאָרן וואָהגען, הייזער זאללען זיא בויען, וויינבערגע פֿאלאנגען, אונד

ר ש י

(כג) ונפלל חלל בתוכה נחרב עליה מסניב. על אשר יראו חרב מסניב בחון יפללו יושבי
 העיר ויהיו נטוחים להיות נחובי. ונפלל כמו לא סללתי (בראשית מ"ח) לא סברית וכמו ואוינינו
 סלילים (דברים ל"ג) ידונו עמם להיות חללים בתוכה: (כד) ולא יהיה עוד לבית ישראל
 וגו'. לפי שובא על עמון ומואב ופלשתים וכידון שהם סניבי א"י שיחרבו ומואב שיאכדו כול
 לא יהיה סילון וקוץ לישראל בכל סניבותם שיכאינס ושירע להם: סילון. מין קמחונים ומוסים
 הוא: מסארי. כמו כרעת ממארת (ויקרא י"ג) סוינייט בלע"ז: השאטים אותם. הכוזבים
 אותם: (כה) לעבדי ליעקב. כמו שניחנה ליעקב נחלה בלא מכרים ופרכת ימה וקדמה לפונה
 ונגנה (בראשית כ"ח):

ב א ו ר

זה. (כג) ונפלל, חרנמתי כסירש' הנפעל, משרש סלל, כלומר: על כלם ישכוט משפט מוח.
 (כד) סלון כמאיר, סלון חרגמו השנעים *αχαλοση* (פֿאַהלו) וקמה עלים ארוכים אשר
 צם יגדרו גדר, וקדים מאוד, (וראה מה שכתבתי לעיל ב' ו'). מטאיר כמו כרעת ממארת.
 בשנת

לְבַטַח בַּעֲשׂוֹתַי שְׁפֹטִים בְּכָל
הַשָּׂאִטִים אַתֶּם מִסְבִּיבֵתֶם וַיִּדְעוּ
כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:

כט (א) בַּשָּׁנָה הָעֲשָׂרִית בַּעֲשִׂירֵי
בָּשָׁנִים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָיָה
דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (ב) בֶּן-
אָדָם שִׁים פְּנִיךָ עַל-פְּרֵעָה מִלְּךְ
מִצְרַיִם וְהִנְבֵּא עֲלֵיו וְעַל-מִצְרַיִם
כְּקֵה: (ג) דַּבֵּר וְאָמַרְתָּ כֹה-אָמְרוּ
אֲדֹנָי יְהוָה הִנְנִי עֲלֶיךָ פְּרֵעָה
מִלְּךְ-מִצְרַיִם הַחֲנִיּוֹם הַגָּדוֹל
הַרְבֵּץ בַּתּוֹךְ יֵאָרִיו אֲשֶׁר אָמַר לִי
יֵאָרִי וְאֲנִי עָשִׂיתִנִי: (ד) וְנָתַתִּי
חַתִּיִּים בְּלַחֲיֶיךָ וְהִדְבַקְתִּי דָגְתֵי-

אוונעשטארט וואָהנען, דאָ
איך שטרעפֿענדיכטע איבע אָן
אללען יענען, פֿאָן וועלכען זיא
אין איהרען אויסגענע דען פֿער-
האָהנט וואורדען; זאָ וואָללען
זיא ערקעננען, דאָס איך דער
עוויגע איהר גאָטט בין.

כט (א) אים צעהנטען יאהרע,
אָם צוועלפטען דעם
צעהנטן מאָנאטעס וואָרטר
דעם עוויגען וואָרט, וויא
פֿאלנט: (ב) ערדענוואָהן ווענ-
דע דיין אָנגעוויכט געגען פרעה
קעניג פֿאָן מצרים, אונד פֿראָ-
פֿעציהע ווידער איהן אונד ווי-
דער גאָנץ מצרים; (ג) פֿער-
קינדע אונד זאָנע (מיהת): זאָ
שפּריכט דער הערר, דער
אללמעכטיגע: איך פֿערהעג-
נע איבער דיך, פרעה קעניג
פֿאָן מצרים! איבער דיך, גראָ-
סער קראָקאָדיל! דער דוא
אין יענען פֿליססען לאָגערסט,
דער דוא שפּריכטט: מיין וינד
דיא געוועסער, איך האָ-

בע זיא זאָ געלייטעט. (ד) דען האָמען ווערפֿע איך דיר אין דיא באַקקען, דיא פֿישע דיין

יארך חתים קרי.

נער

ר ש י

כט (ג) חתנים הגדול. לפי שכל גדולתם של מצרים וכל שובע שנה ע"י יאורי נילוס הוא
לפיכך הוביא מושל את מלכה לחנין ואת עמה לדגת יאור: לי יאורי. חני כרך
לעליונים כי יש לי יאורי מספיק כל כרכי: ואני עשיתי. בגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי
וממלתי: (ד) חתים. נמין טבעות כרזל חייג"ש בלע"ז: דגת יאורך בקשקותך.
חינטישאי קארדיש בלע"ז כלומר חתן בלב כל בגוריך לנחת עמך למלחמה ויפלו כלם:
ונטשתיך

ב א ו ר

כט (א) בשנה העשירית, לפי הנראה היתה לו הנבואה הזאת בשנה העשירית למלכות
לדקיהו, כי נעת הזאת נפלה גם מצרים תחת ידי הכסדים כידוע, וכן אשר
גם הרד"ק ושנה ושלש הוביא את הנבואה הזאת. (ב) החתנים הגדול, המזיל פרעה להתניי.
כי נמו שהחנים חזק מאד, ומקום מושבו בהיאור, כן פרעה המלך האדיר מוקף ומושב
מהיאורים הרבים אשר ישבו מימיהם מהנילוס. לי יאורי ואני עשיתי, כפי העתקת השבעי,
הס קראו: יאורי בל"ר ותחת עשיתי עשיתי, וכן מרגמתי. ועשיתי, כמ"ש הרד"ק לשון
תקנה, תקנתי לי את היאור להסקות את ארכי. (ד) והדבקתי, שיעלו עמך בשיעלוך מן
היאור